صمد بهرنګي
ژباړه: ف. رووفي
۱۱.۰۸.۰۹

اولدوز او کارغان

(شپږمه او وروستي برخه)

واوره، ساړه، بیکاري او انتظار

منی راورسید، واورې او ساړه يي هم د ځان سره راوړل. بیا ژمی شو، واروه او ساړه له حده تیر شول. د اولدوز اکا په سپي پسي راغی، تش لاس او په قهر ستون شو. د سپي پر سر یي پلار سره لانجه هم وکړه.

د میرې ویره لا نه وه تللې، د پخلنځي ور او دیوالونه د چاپي او خطي دعاګانو نه ډك وو. د شپې به ډاریده یوازې به بهر ته نشوه وتلای. اولدوز به یي د ځان سره بووله. اولدوز یوه زره هم نه ډاریده. یوازې به بهر وتله او د زړه له کومې به یي میرې پورې خندلې. د ښاغلي کارغه ښکې یي د راډیو په ډبلي کې پټې کړې وې. یاشار یي هم ډیر لږ لیده. یاشار د ښاغلي کارغه جنازه په یو ښه ځای کې خاورو ته سپارلې وه. منظم به ښوونځی ته تلو او سبق به یي ویلو.

خو کله کله به یي د مور سره د قلم د ورکولو پر سر لانجه کوله. یاشار به زیاتره وخت قلم ورکاوه او مور به یي په قهریدله او ویل به يي: ته دومره فکر نه کوې، پلار دې په څومره سختۍ سره د دې قلمونو روپۍ لاس ته راوړي.

د میرې خیټه ډیره راوتلې وه. د ګاونډ ښځو به ورته ویل: یوه دوه اونۍ وروسته لنګیږې.

میرې به ځواب ورکاوه: ښایي لا ژر.

د ګاونډ ښځو ویل: دا وار انشا الله بچي به دې ژوندې پاتې شي.

میرې ویل: انشاالله! چې نذرونه او سوالونه وکړم خامخا ژوندی پاتې کیږي.

د یاشار پلار به زیاتره بیکار و. کار ته به نه تلو. واورې دومره ډیرې وریدلې چې سهار به راپاځیدې لیدلې به دې چې کړکۍ تر نیمایي پورې واورو پټې کړي. سړې یخنې به چنچنۍ وژلې او د منې د پاڼو په شان به پر ځمکه غورځیدلې.

یوه ورځ سهار پلار ولید چې دوه کارغان پر بام ناست دی. کوتك يي راواخیست وار یي وکړ، دواړه یي ووهل او پر ځمکه وغورځیدل. خو کله چې یي لاس وروړ معلومه شوه چې د سړې یخنې نه وچ شویدي. اولدوز ډیره خپه شوه. یاشار څو ورځې وروسته د مور له خولې خبر شو. د ځان سره یي وویل: نه چې ښاغلي کارغه پسي راغلي وي!

د یارشار مور به هر سهار راتله د پلار ښځې سره به يي مرسته کوله. لوښي به یي پریمنځل. کور به یي جارو کاوه. غرمي ته نژدې به خپل کور ته تلله. ورځ مزدوره وه. اولدوز ته ګرانه وه. بده ښځه نه وه. کله به چې میره لاړه او اولدوز به کولای شو ورسره څو خبرې وکړي، د یاشار پوښتنه وکړي او ورته سلام ولیږي. نور ګاونډیان به هم تلل راتلل، خو اولدوز ته د یاشار مور تر ټولو ګرانه وه. سره له دې یي هم هغې ته څه نه ښکاره کول او یوازې یوازې د کارغانو انتظار یي کاوه. باور یي درلود چې هغوی به یوه ورځ راشي.

پلار به د تل په څیر دفتر ته تلو او کور ته به بیرته راستنیدلو. یوه شپه یي میرې ته وویل: زما زړه بچي غواړي. که دا ځل دې بچي ژوندی پاتې شي او ښه وي، اولدوز بل ځای ته لیږم چې ته په ارامه شی. که دا ځل هم بچي دې مړ پیدا شي. نو اولدوز له ځان نشم کولای لرې کولی.

میره هیله منه وه چي بچي به یي ژوندي دنیا ته راشي ځکه چي پریمانه نذرونه او سوالونه یي کړي وو. اولدوز د دغه نه زیږیدلي بچي سره کینه کوله. زړه یي غوښتل چي مړ دنیا ته راشي.

نذر او سوالونه د مړیني مخه نشي نیولای، د کارغه د مور یاد

آخر میره لنګه شوه.
هلك ژوندي و. کوډي او منترې یي وکړی، نذرونه او سوالونه یي وکړل، دعا او تعویذ یي وکړ، د "انظر قرباني" یي وکړه. په قبرونو یي شمعي بلي کړی او څه څه یي وکړل. د څه د پاره؟ د دي دپاره چي هلك مړ نشي.
خو د اونۍ په سر کي هلك مرګ ته نژدې شو. ډاکټر یي راووست، وې ویل: د مور په خیټه کي یي ښه وده نده کړی. په ګرانه به ژوندی پاتي شي: زه څه نشم کولای.
سبا ته هلك مړ شو.
میره د کمزوری او خپګان نه سخته ناروغه شوه. شپه او ورځ به یي ویل: زوي مي "پیریانو" وواژه. لا تر اوسه یي زما نه لاس ندي اخیستي. بل دي هم د کینه ناك سترګي ړندې وي، کینه یي وکړه او زوي یي راته وواژه.
د یاشار مور به ټوله ورځ د میرې سره وه. یاشار به هم کله کله غرمي ډوډۍ د پاره د مور خواته ورتلو او د اولدوز سره به یي څو خبرې کولي. د کارغانو پته نه وه. کله کله به یو کارغه یوازې له آسمان نه تیریده او یا به د قاغ قاغ آواز اوریدل کیده او ژر به ورکیده. د چینار پاني رژیدلي وی. اولدوز ته به د کارغه مور وریادیدله چي څنګه به په وړو ځانګو کیناستله. قاغ قاغ به یي کاوه، ځنګیدله به، ناڅاپه به یي وزرې خورولي او تله به.

سخت ژمي تیریږي

سخت ژمی تیریده. ډیر سخت و. ډیر ژر واوری د انګړ په منځ کي انبار شوی، دیوالونو ته پورته شوی. سکاره نه پیدا کیدل. په درې چنده بیه هم نه پیدا کیدل. د یاشار پلار تل وزګار و. مور یي د کارکولو او جامو پریمنیځلو دپاره نورو کورونو ته تله. کله به یي باور نه کیدونکي خبرونه راوړل. د ساري په ډول به یي ویل: بیګاه یوه غریبه کورنی د ساړو نه مړه ده.
یوه ورځ سهار په ژړا راغله او میرې ته یي وویل: د شپي مي ماشوم د صندلی لاندې د ساړو نه وچ شوی او مړ شوی دی.
یاشار ډیر ځوریده. د وړې خور د مړیني فکر لیونی کړی و. اولدوز ته یي وژړل او وې ویل: نژدې و چي زه هم د ساړو له لاسه وچ شم. زمونږ د صندلی لاندې سکاره نشته، یخه ده.
اولدوز یي اوښکي پاکي کړی او وې ویل: مه ژاړه یاشاره، که نه نو ما ته هم ژړا راځي.
یاشار ژړا بس کړه او وې ویل: سهار مي پلار مور ته ویل: په دې وران کلي کي څوك نشته چي ووایي ولي دلته سکاره نشته.
اولدوز وویل: پلار دي کار کوي؟
یاشار وویل: نه، په کور کي ناست وي او فکر کوي. کله کله واوره جارو کوي.
اولدوز وویل: ولي نه ځي چي کار پیدا کړي؟
یاشار وویل: وایي چي کار نشته.
اولدوز وویل: ولي کار نشته؟ یاشار څه و نه ویل.

د پسرلي هوا

واوره کمه شوه، پسرلي ځان ښکاره کړ او اوبه یي رواني کړی. شینکي وټوکیده، ګلونه ډیر شول. ژمي ډیر له پښو نه غورځولي وو. ډیر هم په ګرانه ژوندي پاتي شوي وو.
د یاشار مور سره صندلی لرې کړه، کړکی یي بیرته کړې. د یاشار پلار د نورو لس شلو کسانو سره تهران ته لاړ چي د خښتو پخولو په بټیو کي کار وکړي. په کور کي یاشار او مور یي د نورو کلونو په شان یوازې پاتي شول.
میره نوې ښه شوی وه. اولدوز ته یي نشو کتلای. اولدوز به زیات وخت د یاشار په کور کي وه. میرې به هم نور ورته څه نه ویل. پلار د اولدوز سره مینه کوله خو د اولدوز هغه بدي شو. پلار یي ویل: سږکال دي ښوونځی ته لیږم.

څوك د کارغانو په ژبه پوهیږي؟

د غبرګولی (خرداد) میاشت راورسیده. یاشار په کلني ازمویني کې بوخت و. یوه ورځ یي اولدوز ته وویل: پرون مي دوه کارغان ولیدل چې د ښوونځی پر شاوخوا چورلیدل.
اولدوز له ځایه پورته شوه او وې ویل: ښه، بیا؟
یاشار وویل: بیا ټولګي ته لاړم. د حساب ازموینه مي وه. کله چې راووتلم، ومي کتل نه وو.
اولدوز بیرته په خپل ځای کیناستله. یاشار وویل: مه خپه کیږه. که زمونږ کارغان وي، بیرته راځي.
اولدوز وویل: خبرې دې ورسره وکړې؟
یاشار وویل: وخت نه و. زه د کارغانو په ژبه بلد نه یم.
اولدوز وویل: خامخا بلد یې.
یاشار وویل: ته څه پوهیږې؟
اولدوز وویل: څکه چې مهربانه یې، څکه چې پاك زړه لرې، څکه چې هر څه د ځان لپاره نه غواړې، څکه چې د میرې په شان نه یې.
یاشار وویل: دا دې د چا نه زده کړي؟
اولدوز وویل: ټول ښه هلکان د کارغانو په ژبه پوهیږي. د کارغه مور ویل زه خو یې د ځانه نه وایم.
یاشار د دې خبرې نه خوشاله شو. د خوشالي نه یې د اولدوز لاس په دواړو لاسو کلك ونیو او وې ویل: هیڅ نه پوهیږم، څنګه شو چې په هغه ورځ یې وکولای شول د "ښاغلي کارغه " سره خبرې وکړم. هیڅ مې په یاد نه دي.

د کارغانو راستنیدنه

دوه درې ورځې تیرې شوې. دوبی نژدې کیده. هوا تودیدله. د لویانو به د غرمې خوب ته زړه کیده. د غرمې ډوډۍ چې به یې وخوړه، بیده کیدل به. ماشومان به یې هم په زوره بیده کول.
یوه ورځ یاشار وروستني آزموینه تیره کړې وه او کور ته بیرته راتلو. د ښوونځي نه لږ لاندې، یو جومات و. د جومات مخې ته د توت ونه وه. د توت تر ونې لاندې یې د یاشار نوم تر غوږ شو. غرمه ده، یاشار راستون شو، شاوخوا یې وکتل، څوك یې ونه لید، کوڅه خالي وه. غوښتل یې روان شي چې بیا د شا نه ورته غږ وشو، یاشار!
یاشار راستون شو، ناڅاپه یې پر دوو کارغانو سترګي ولګیدلې چې د توت په ونه کې ناست وو، خندل یې. د یاشار زړه په ټوپونو شروع وکړه. وې ویل: کارغانو تاسې ما له کومه پیژنې؟
یو کارغه په خپل نري آواز سره وویل: ښاغلی یاشار، ته د اولدوز ملګری نه یې؟
یاشار وویل: ولې، یم.
بل کارغه په غټ آواز سره وویل: سمه ده چې زمونږ مور ته په خپله نه وی لیدلی، خو ستا ښې ورته اولدوز ویلي وی. ډیر وخت وشو چې پر ښوونځیو ګرځو څو تا پیدا کړو. نه مو غوښتل لومړی اولدوز ووینو. زمونږ "آنا" سپارښتنه کړې وه. اولدوز څنګه ده؟
یاشار وویل: ویریږي چې تاسو به هغه هیره کړې وي، ښاغلي کارغه.
کارغه په غټ آوازي وویل: وبښه، مونږ ځان در ونه پیژانده: زه د هغه "ښاغلي کارغه" ورور یم چې تاسو سره و او بیا مړ شو. دا هم زما خور ده. هغې ته "پیغله کارغه" وایې.
پیغلي کارغه وویل: البته مونږ یو بل ورور هم درلود چې د ژمي یخني وچ کړ، مړ شو. زمونږ پلار هم زمونږ مور پسې د خپګان له کبله مړ شو.
یاشار وویل: تاسې دې سلامت ووسی.
کارغانو وویل: مننه کوو.
یاشار فکر وکړ او وې ویل: ښه نه ده دلته وغږیږو، زمونږ کور ته ځوو، په کور کې څوك نشته.
کارغانو ومنله. یاشار روان شو او کارغان هم د هغه د سر د پاسه الوتل.
هیڅوك نشي ویلای چې یاشار څه حال درلود. ځان یې دومره غټ ګانه چې څه به وایی. کله به یې آسمان ته کتل، کارغان به یې لیدل، خندل به یې او بیا به روان شو. په پای کې کور ته راورسیدل. کلي یې د ګاونډي نه واخیستله او کور ته ننووت. مور یې غرمه کور ته نه راتله. کارغان راکښتل شول، په پوړیو باندې کیناستل. یاشار وویل: نه غواړې اولدوز ووینې؟
په دې وخت کې د دیوال له هغې خوا د اولدوز د ژړا غږ پورته شو. درې واړه غلي شول. بیا پیغلي کارغه وویل: اوس اولدوز نشو لیدلای. بیړه نه کوو.
ښاغلي کارغه وویل: هو لاړ شو د کارغانو ښار ته خبر یوسو. بیا راځو او وینو یې. همدا نن راځو. زمونږ سلامونه اولدوز ته ورساوه.
کله چې یاشار یوازې پاتې شو بام ته وخوت. هر څومره چې یې انتظار وویست اولدوز رانه وتله. بیرته راغی. مور یې په یخچال کې ډوډۍ او پنیر ایښودلي و. ډوډۍ یې وخوړه، بیا بام ته وخوت. هوا توده وه. کمیس یې وویست

او پریووت. غوښتل یې آسمان ته ښه وګوري. آسمان پاك او شین و. څو مرغۍ د شنه آسمان لاندې الوتلې. داسې چې ته به وایې وزرې نه خوځوي او په سر ځي.

د تیښتې قرار، تیښته د بیرته راستنیدو د پاره

د غرمې ډوډۍ دسترخوان خور و. پلار اولدوز خپل څنګ ته کینولې وه. د اولدوز سترګې لمدې وې هق هق یې کول. میرې ویل: زړه یې وهل غواړي. خبره نه مني.

پلار وویل: لورجانې، ته خو اوریدونکې جینۍ وې، څه خبره ده؟

اولدوز څه و نه ویل: هق هق یې کاوه. میرې وویل: وایې یوازې خپه کیږم باید پریږدې چې لاړه شم د یاشار سره لوبې وکړم.

ناڅاپه اولدوز وویل: هو، زما زړه لوبې غواړي، یوازې خپه کیږم. له ما ویلې تا ویلې نه وروسته، پلار اجازه ورکړه چې اولدوز دې کله کله یاشار خوا ته ځي او ژر دې بیرته راځي. اولدوز ډیره خوشاله شوه. د ډوډۍ خوړلو وروسته پلار او میره بیده شول. اولدوز پاڅیده د بام سر ته وختله. زړه یې غوښتل هلته کینې او د کارغانو انتظار وکړي. ناڅاپه یې سترګې په یاشار ولګیدې چې په خواره خوب بیده و. لمر تود شوی و. اولدوز راغله د یاشار سر ته کیناسته د هغه په ویښتانو یې لاس راکښه. یاشار سترګې وغړولې او وې خندل. اولدوز هم وخندل. یاشار راپورته شو او کیناست. کمیس یې واغوست او وې ویل: اولدوز، پوهیږئ څه خوب مې لیده؟

اولدوز وویل: نه.

یاشار وویل: خوب مې لیده چې د یو بل لاس مو نیولی، د وریځو د پاسه ناست یو. د پیغلې کارغه واده ته ځو. نور کارغان هم پر مونږ پسې راځي.

اولدوز لږه سره غوندې شوه، بیا یې وویل: پیغله کارغه څوك ده؟

یاشار وویل: درته مې نه و ویلي؟

اولدوز وویل: نه

یاشار وویل: کارغان مې ولیدل او خبرې مو هم سره وکړې.

اولدوز وویل: کله؟

یاشار وویل: کله چې له ښوونځي نه راستیندم. د "ښاغلي کارغه " خور او ورور وو. وعده یې کړې چې اوس راشي.

اولدوز وویل: پیغله کارغه زمونږ د "ښاغلي کارغه" خور ده؟

یاشار وویل: هو.

اولدوز وویل: د کارغانو د پلار څه خبر دی؟

یاشار وویل: ویل یې چې د میرمنې له غمه مړ شو.

په دې وخت کې دوه کارغان د ونو تر شا راښکاره شول. راتلل راتلل او د بام شا ته راورسیدل. پر ځمکه کیناستل، سلام یې واچاوه. اولدوز یو یو وینو او ښکل یې کړل. په غیږ کې کینول. د احوال پوښتنې او آشنایي وروسته ښاغلي کارغه وویل: اولدوز، ټولو کارغانو ویل چې ته باید زمونږ خوا ته راشې.

اولدوز وویل: له دې کوره وتښتم؟

ښاغلي کارغه وویل: هو، باید وتښتې زمونږ خوا ته راشې، که دلته پاتې شې، خپه کیږې او مرې. مونږ پوهیږو چې میره دې ډیره ځوروي.

اولدوز وویل: څنګه تیښتدای شم؟ پلار او میره مې نه پریږدي. کاکا مې هم له هغه وخته چې سپې یې مړ دی، زمونږ په کور کې پښه نده ایښې.

پیغلې کارغه وویل: که ته وغواړې، کارغان پوهیږي چې تا څنګه یوسي.

یاشار تر دې وخته څه نه وو ویلي. په دې وخت کې یې وویل: یعنې لاړه شي او بیرته رانشي؟

پیغلې کارغه وویل: دا د دې په خوښه پورې تړلې ده. ته څه فکر کوې، یاشاره؟

یاشار وویل: ستاسو خبره منم که دلته پاتې شي له لاسه وځي او څه کار هم نشي کولای. خو که د کارغانو ښار ته لاړه شي... زه نه پوهیږم څنګه کیږي؟

ښاغلي کارغه وویل: سبا راځو بیا هم غږیږو. اولدوز، ته هم تر سبا پورې فکر وکړه...

کارغان لاړل. اولدوز وویل: ستا په فکر زه باید لاړه شم؟

یاشار وویل: هو، لاړه شه خو بیرته راشه. لاس راکوئ چې بیرته راځئ؟

اولدوز وویل: لاس درکوم یاشاره!

"انا" د تیښتې لار او طریقه ښیئ

سبا غرمه کارغان راغلل. یو بوډا کارغه هم ورسره و. پیغلي کارغه وویل: دا "انا" ده.
انا د یاشار او اولدوز خوا ته راغله. مخامخ ورته کیناسته او وې ویل: کارغان خوشاله دي چې تاسي مو وموندلې. لور مې ستا ډیر صفتونه کول.
اولدوز وویل: د "کارغه مور" ستا لور ده؟
انا وویل: هو، ښه کارغه و.
اولدوز اسویلی وکړ او وې ویل: زمونږ له خاطره ووژل شوه.
انا وویل: کارغان یوه دوه نه دي. په مړ کیدو او وژل کیدو نه خلاصیږي.
یاشار وویل: اولدوز غواړي تاسو خواته راشي.
انا وویل: څومره ښه! نو راځئ چې کار شروع کړو.
اولدوز وویل: هر کله چې مو زړه وشو بیرته راتلای شو؟
انا وویل: خامخا باید بیرته راشی. مونږ کارغان نه غواړو چې څوك دې خپل کور، ژوند او دوستان پریږدي او وتښتي چې ځانله هوسا ژوند وکړي او د نورو د حال نه خبر نه وي.
اولدوز وویل: ما د ځان سره څنګه بیوی؟
انا وویل: د هر څه نه مخکې یو کلك جال په کار دی. دا باید تاسي په خپله واوبدی.
اولدوز وویل: جال زمونږ څه پکاریږي؟
انا وویل: لومړی فایده یې دا ده چې د کارغانو باور راشي چې تاسي لټ او بیکاره نه یاست. او چمتو یې چې د ځان د نیکمرغۍ دپاره زیار وباسی.
دوهمه ګټه یې دا ده چې تاسې د هغه منځ کې کیني او کارغان یې پورته کوي او خپل ښار ته یې وړي...
یاشار د خبرې منځ کې راودانګل او وې ویل: وبښه انا مونږ تار او وړی له کومه کړو چې جال ترې واوبدو؟
انا وویل: کارغان تل حاضر دي د ښو او کارکوونکو انسانانو خدمت وکړي. مونږ درته وړی راوړو او تاسي دواړه به جال واوبدی.
څو غټې ډبرې پر بام وې. میرې هغه د سرکې د خم نه چاپیر کړی وې.
انا وویل: مونږ وړی راوړو او د دې په منځ کې یې راجمعوو.
آخو دیخوا یې نورې خبرې هم وکړی، بیا کارغان لاړل.
اولدوز وویل: یاشاره! زه بالکل نه پوهیږم چې څنګه سپنسی وریشم او جال واوبدم.
یاشار وویل: زه پوهیږم د پلار نه مې زده کړیدي.

کارغان کوښښ کوي، ماشومان سخت زیار باسي، کارونه پر مخ ځي

د یاشار ښوونځی رخصت شو. اوس یې د فارسي لیك لوست بد نه و. د پلار لیکونه یې لوستلای او معنا کولای شول او مور ته یې ویلای شول. کتاب یې هم لوستلای شو. مور یې بیا کالو پریمنځلو ته تلله. پلار یې د تهران د ښښتو د پخولو په بټیو کې کار کاوه. ډیر کارغان به د دوی کور ته تلل راتلل. میرې به کله آسمان ته کتل او د کارغانو نه به ډاریدله. اولدوز به ځان نانګاره کړ. میره به نا آرامه کیده او کله به یې د ځان سره ویل: نه چې دا ینجلۍ د کارغانو سره تار ولري؟ خو په ظاهر کې آرامه او مظلومه ده.
اولدوز خپل ځان نانګاره اچولی و.
د سپنسیو د ریشلو کار د یاشار په کور کې پر مخ تلو. یاشار به ولاړ او د لویو سرو په شان به یې پر دوك باندې سپنسې ریشل. اولدوز به تارونه پر لاسو تاوول او پیړ تارونه به یې جوړول. په انګړ کې یوه وړوکې کوټه ګې وه چې تشه وه، طنابونه به یې هلته پټول.
انا به کله کله سر وربښکاره کاوه او د کار د حال پوښتنه به یې کوله. یاشار به ریشل شوي تارونه وربښودل. انا به خندل او ویل به یې: شاباس ښو ماشومانو، شاه باس! مبادا چې څوك پوه شي چې پټ کار کوی! سترګې او غوږونه مو خلاص کړی.
یاشار او اولدوز به ویل: زړه دې جمع وي انا، سمه ده چې زمونږ عمر کم دی، خو عقل مو ډیر دی. دومره پوهیږو چې سړی نباید هر یو کار ښکاره وکړي. ځینې کارونه ښکاره کوي، ځینې کارونه په پټه. انا به خپله کږه مښوکه پر ځمکه راکښله او ویل به یې: تاسې مې خوښیږې. د مور او پلار نه مو ډیر فرق لری. شاه باس! شاه باس! خو لا تر اوسه واړه یاست او پاخه شوي نه یې، باید ډیر څه زده کړی او له دې ښه فکر وکړی.
کله به هم پیغله کارغه او ورو یې راتلل. د دوې سره به کیناستل او خبرې به یې کولې. د خپل ښار خبرې به یې کولې، د چینار د ونو نه به غړیدل او د وریځو، بادونو، غرونو، دښتو او بیدیاو او د ډنډونو صفتونه به یې کول. اولدوز او یاشار د نورو پنځوس شپیته کارغانو سره هم آشنا شول. پیغلي کارغه ویل: د کارغانو په ښکار کې د یو

میلیون نه زیات کارغان ژوند کوي. دې خبرو به ماشومان خوشالول. یو میلیون کارغان یو ځای ژوند کوي او هیڅ دعوا او جنجال نه کوي، څومره ښه!

د اولدوز د سفر ملګری

یوه ورځ یاشار او اولدوز تار ریشلو. اولدوز سر پورته کړ. ویې لیده چې یاشار غلی او بیحرکته ولاړ دی او دې ته ګوري. وې ویل: ولې راته داسې ګورې، یاشاره، څه شویدي؟
یاشار وویل: فکر مې کاوه.
اولدوز وویل: څه فکر؟
یاشار وویل: هسې.
اولدوز وویل: باید ما ته یې ووایې.
یاشار وویل: ښه، وایم یې. فکر مې کاوه که ته له دې ځایه لاړه شې، زه خاله خپه کیږم.
اولدوز وویل: ما هم پرون فکر کاوه چې کاشکې دواړو سفر کړی وای. یوازې سفر کول زیات خوند نلري.
یاشار وویل: نو ته غواړې چې زه هم له تا سره لاړ شم؟
اولدوز وویل: زه د زړه له کومې غواړم. باید انا ته یې ووایو.
یاشار وویل: زه یې په خپله ورته وایم.
بله ورځ انا راغله. یاشار وویل: انا، زه هم کولای شم د اولدوز سره تاسو خوا ته درشم؟
انا وویل: کولای شې راشې، خو زړه دې پر مور نه سوزیږي؟ هغه خو بده ښځه نده چې پریږدې یې او وتښتې!
یاشار وویل: د دې کار فکر مې کړیدی، د حرکت نه یوه ورځ مخکې یې ورته وایم.
انا وویل: که یې ومني، پروا نه لري، تا هم بیایو.
اولدوز او یاشار پر شوق راغلل او په تندې یې کار کاوه.

د کبانو غله، د وریو غله، بې اغیزه دعاګانې

یاشار په امتحان کې کامیاب شو. هغه ورځ چې اطلاعنامه کور ته راوړه، پلار ته یې هم لیك ولیکه. اولدوز او یاشار به زیاتره یوځای وو. میرې به لږه ځوروله. رښتیا دا چې غوښتل یې اولدوز یې د سترګو نه لرې وي. د دې نه علاوه تل د کارغانو په اندیښنه کې وه. کارغان به ډیر تلل راتلل او هغه به یې اندیښمنه کوله، ډاریدله چې آخر به بلا ورباندې وغورځیږي. پلار هم ناکرار و، په تیره بیا چې هغه ورځ ډنډ ته ورغی ویې لیدل کبان نشته؛ دوه کبان پیغلې کارغه او ورور یې خوړلي وو. یو یې انا او پاتې نورو کارغانو خوړلی وو. پلار او میرې به هر چیرته کارغه ولید کنځلې به یې ورته کولې او په ډبرو به یې ویشته.
یوه ورځ بابا وڅکې اخیستلې او راوړې وو چې میره ترې سرکه جوړه کړي. میرې خم واخیست او بام ته یې یووړ. ډبرې یې اخوادیخوا کړې، ناڅاپه یوه زیات اندازه وړی پیدا شوی. وړی یې راواخیستلی او میره ته یې راوړی او وې ویل: ګورې؟ پیریانو زمونږ نه لا لاس ندې اخیستی اوس هم راپسې دي. دا چا د ډبرو په منځ کې راټولې کړیدي؟
پلار وویل: باید مخه یې ونیول شي.
میرې وویل: سبا دعالیکونکي پسې ځم. ښه دعا ترې اخلم چې پیریان وډار شي او وتښتي.
سبا اولدوز یاشار ولید. د دوې خبرې یې ورته وکړې، یاشار وخندل او ویې ویل: باید وړی پټې کړو، که نه نو کار مو څو ورځې ځنډیږي. اولدوز وړی پټې کړی او د سپي تشی کوټه کې کې یې کینبودلې. یاشار ولیدلی چې وړی په کافي اندازه راټولې شوي دي. کارغانو ته یې خبر ورکړ چې نورې وړې رانه وړي .
میره لاړه دعا لیکونکي پسې او ښه دعا یې راوړه. خو کله چې یې ولید وړې یې وړې دي، وارخطایې لا هم ډیره شوه.

یاشار له موره اجازه اخلي
په ژبه پوهیدونکي سپي کیسه

ماشومانو، له هغې ورځې وروسته، د جال په اوبدلو پیل وکړ. لومړی یې پیر طنابونه جوړ کړل، بیا یې غوټې کړل.
د یاشار مور د جامو اوږد طناب درلود. دغه طناب څو ټوټې سیم و چې یو بل سره تاو شوی و. یاشار غوښتل د مور څخه د جامو طناب واخلي او د طنابونو منځ کې یې کیږدي چې جال مضبوط شي.

یوه شپه سرماښام یې مور ته وویل: موري، که زه څو ورځې په سفر لاړ شم ډیره خپه کیږی؟
مور یې فکر وکړ چې یاشار شوخي کوي.
یاشار بیا پوښتنه وکړه: موري، اجازه راکوی زه څو ورځې په سفر ولاړ شم؟ قول در سره کوم ژر بیرته راځم.
مور یې وویل: لومړې باید ووایې چې پیسې له کومه کړو؟
یاشار وویل: پیسې په کار ندي.
مور یې وویل: ښه د چا سره ځې؟
یاشار وویل: اوس یې نشم ویلی. د تګ په وخت کې به پوه شی.
مور یې وویل: ښه، چیرته ځې؟
یاشار وویل: دا درته هم د تګ په وخت کې وایم.
مور یې وویل: نو زه هم د تګ په وخت کې اجازه درکوم.
مور فکر کاوه چې یاشار ریښتیا شوخي کوي او غواړي هغه د څو کاله مخکې خوشی خوشی خبرې وکړي. هغه وخت چې یاشار وړوکی او د لومړي ټولګي زده کوونکی و، کله کله به یې دغشان خوشي خبرې کولی. د ساري په توګه ویل به یې: غواړم آسمان ته لاړ شم، څو کوچني ستوري راټول کړم او راېې وړم د کمیس ټني ترې جوړې کړم.
خو نه پوهیده چې د دغو "وړو ستورو" نه هر یو یې په سلونو ملیونو ملیونو واره د ده نه غټ دي او ځینې نور یې په زرهاو کرته د اور نه هم تاوده دي.
یوه ورځ یې تور کوڅه ډب سپی په راکښلو راکښلو کور ته راوړی و. د غرمې د ډوډی وخت و او یاشار د ښوونځي نه کور ته راتلو. پلار او مور یې وویل: زویه، دغه ناولی حیوان دې ولې کورته راوستی دی؟
یاشار په غرور سره وویل:داسې مه وایی. دا سپی په ژبه پوهیږي. ډیر وخت مې زیار ګاللی او ژبه مې ورزده کړی ده. اوس هر څه چې ورته ووایم اطاعت کوي.
پلار یې په خندا خندا وویل: که ریښتیا وایی، ورته ووایه لاړ شه او دوه تودې ډوډۍ واخله او راېې وړه. دا یې هم پیسې.
یاشار وویل: لومړی باید ډوډۍ وخوري او بیا...
مور یو څه وچه ډوډۍ سپي ته واچوله، سپي وخوړله او لکۍ یې وښوروله. یاشار سپي ته وویل: پوهیږم مګری، چې څه وایې.
پلار یې وویل: ښه، یاشاره، څه وایی؟
یاشار وویل: وایي "یاشار جانه، یو شی مې په غاښونو کې نختی دی، خواهش کوم خوله مې بیرته کړه او هغه راوباسه."
مور او پلار په حیرانۍ سره کتل، یاشار په کراره د سپي خوله بیرته کړه او لاس یې وردننه کړ چې د سپي غاښونه پاك کړي. ناڅاپه سپي لاس او پښه ووهله او غپ یې کړ او د یاشار د ژړا آواز پورته شو. پلار سپی وواهه او بهر ته یې وشاړه. د یاشار لاس څو ځای زخمي شوی و او "وای وای" کول.
هغه ورځ یاشار مور ته وویل: د تګ په وخت کې خامخا اجازه راکوی؟
مور یې وویل: هو.
یاشار وویل: وي دي... د جامو سیمي طناب دې هم راکوی، موری؟
مور یې وویل: څه ورباندي کوی؟ بیا څه چل کوی، زویه؟
یاشار وویل: د سفر لپاره مې په کار دی. چل مل نه کوم.
مور یې حیرانه پاتی ده. نه پوهیده د زوي مقصد یې څه دی. پای کې راضي شوه چې د جامو طناب دې یاشار وي. کله چې بیده کیدل، یاشار وویل: موري؟
مور وویل: ها، وایه!
یاشار وویل: قول راسره کوی چې دا خبرې به چا ته نه وایې؟
مور وویل: زړه دې جمع وي، چاته یې نه وایم. خو ته پوهیږی که پلار دې دلته وای، ستا په دې خبرو پورې به یې خندلای؟
یاشار څه ونه ویل. په انګړ کې پراته وو او د ستور تماشا ډیر خوندوره وه.

د حرکت ورځ

کار په چټکی سره پر مخ تلو. د یاشار مور به زیاتره ورځې د غرمې هم کور ته نه راتله. اولدوز او یاشار لپاره د کار کولو فرصت ډیر و. د کارغانو تګ راتګ کم شوی و. میرې ډیر ځار کاوه. انا ویل: ښه ده لږ تګ راتګ وکړو. که نه نو میره پوهیږي او کارونه خرابیږي.

د جوزا د میاشتي وروستی ورځي وې چي جال تیار شو. انا راغله، هغه یې وکوت او خوښ یې کړ او وې ویل: هغه ټول زیار چي مو وباسلو اوس یې وخت دی چي ګټه یې واخلی.
یاشار او اولدوز وویل: کله حرکت کوو؟
انا وویل: که خوښه مو وي، سبا غرمه.
اولدوز او یاشار وویل: هر څومره چي ژر شي ښه ده.
انا وویل: نو، سبا غرمه منتظر اوسی. کله چي مو واورېدل چي دوه کارغانو درى وارې قاغ قاغ وکړ، جال راواخلی او بام ته راوخیژی. د اولدوز او یاشار زړونو ټوپونه وهل، غوښتل یې راپاڅیږي او ونځیږي. لږ چي له دې او هغه ځای وغږېدل انا والوتله او د چینار په ونه کي کیناسته چي څو کوره اخوا وه، قاغ قاغ یې وکړ، وښوریده، پاڅیده او لاړه.

هغوی چي له زړونو خبر نه دي، وايي: اولدوز لیونی شوی ده

شپه شوه. سرې ماښام اولدوز د ځان سره خندیدله. میرې ویل: ینجلي لیونی شوه.
پلار پوښتنه کوله: لورې، ولي خاندې؟ زه خو د خندا څه نه وینم.
اولدوز ویل: د خوشالی نه خاندم. میره به قهر شوه
پلار ویل: له کومي خوشالي؟
اولدوز ویل: ای، همداسي خوشاله یم، څه نشته.
میرې ویل: پرېږده یې، لیوني ده.

ښه او مهربانه مور

د بیدیدلو وخت و. یاشار مور ته وویل: مورې، کیدای شي سبا غرمه په کور کي اوسی؟
مور یې وویل: زما سره دي څه کار و؟
یاشار وویل: هو، غرمه یې درته وایم. زما د سفر په هکله.
مور یې وویل: ډېر ښه، غرمه کور ته راځم.
مور یې د زوي په کار سر نه خلاصیده. په رښتیا چي د سفر خبره یې هم هیره شوی وه او بیا ورپه یاد شوه. خو پوهیده چي یاشار ښه هلك دی او بدکار به ونه کړي. هغه ورته ډېر ګران و. د ورځي چي به کالو پریمنځلو ته تله، فکر به یې د یاشار سره و. کله به په خپله ورې پاتي شوه، خو د ده دپاره به یې جامي او قلم او کاغذ رانیول. ښه او مهربانه مور وه. یاشار به هم د هر کوچني کار دپاره هغي ته څه نه ویل او نه به یې په عذابوله.

حرکت
اولدوز په زندان کي

سبا شو. څو ساعته وروسته د حرکت وخت راورسیده. وخت ډېر ورو تیریده. یاشار په کور کي یوازې و. ډېر ناکراره او ناآرامه و. په انګړ کي اخوادیخوا تلو راتلو او فکر یې د اولدوز او مور سره و. څو وار یې د انګړ په منځ کي جال خپور کړ او وربانديې کیناست. بیا یې راټول کړ او پر خپل ځای کي یې کیښود.
غرمه یې مور راغله. انګور او ډوډی او پنیر یې راوړي و. ډوډی یې وخوړه. یاشار، اولدوز ته اندیښنه درلوده. مور یې منتظر وه چي زوي یې څه ووايي. دواړو څه نه ویل. یاشار فکر کاوه: که اولدوز ونه کړای شي راشي څه به وشي؟ نقشه به ورانه شي. که میره مي په لاس راشي، پوهیږم څه ورسره وکړم. د وینتانو نه یې رانیسم. پلیتی! ولي نه پرېږدی چي اولدوز زما خوا ته راشي؟ اوس که د کارغانو غږ جګ شي، څه وکړم؟ تر اوسه اولدوز نده راغلی. زړه مي د ګوګل نه وځي....
د اوبو راوړل یې بهانه کړل او انګړ منځ ته راغی. د میرې او د پلار غږ د دیوال تر شا نه راتلو. میرې اوبه وراچولی او پلار لاسونه پریمنځل. ښکاریده چي پلار اوس کور ته راغلی دی. میرې ویل: نه پوهیږی چي لور دي څه بلا راباندې راوستی ده، آخر مجبوره شوم په پخلنځي کي یې بندي کړم...
په دې وخت کي دوه کارغان د چینار په ونه کي کیناستل. یاشار چي هغوی ولیدل، زړه یې وغورځیده. اوس د اولدوز سره څه وکړي؟ مور ورپسي ولیږي؟ داسي نه چي په رښتیا میرى بندي کړي وي!
کارغان راوالوتل او د یاشار سرته راورسیدل، هغه ته یې وخندل او د توت په ونه کي کیناستل او ناڅاپه دوو کارغانو په قاغ قاغ شروع وکړه:
- قاغ!..... قاغ!.... قاغ!...... قاغ!..... قاغ!...... قاغ!.....

د کارغانو آواز له یوې خوا د جګړې د نغارې د غږ په شان و: هم یې ډار درلود هم یې خوځښت او ټکان. یاشار یو شیبه لاس او پښې ورکې کړی. وروسته په خود راغی او په کراره کوډګې خوا ته لاړ. جال یې راواخیست او په منډه بام ته وخوت. میره او پلار ننوتلي وو. کارغان راغلل د یاشار خوا ته کیناستل او سترې مه شې یې وکړی.
یاشار جال خپور کړ. لا تر اوسه اولدوز نه وه راغلی. نیمه دقیقه تیره شوه، یاشار لرې وکتل، کیڼ خوا ته لرې په دښتو کې لویه ترږمه راروانه وه اومخې ته راتله.
یو کارغه وویل: راروان دي، ولې اولدوز نه راځي؟
یاشار وویل: نه پوهیږم شاید میرې یې بندې کړي وي.
ترږمه رانژدې شوه. د قاغ قاغ آواز غلی راتلو. اولدوز بیا هم رانغله. کارغان راورسیدل. د زرهاوو کارغانو د قاغ قاغ شور ځمکه او آسمان نیولی و. ټول ورونه او دیوالونه د تورو کارغانو نه ډک شول. د توت په ونه کې هیڅ ځای خالي پاتی نه شو. خلك د کورونو نه راوتلي وو. ټول ډار نیولي وو.
د یاشار مور دیګ پر سر ایښی و او د انګړ منځ کې ولاړه وه او نارې وهلی:
یاشار چیرته لاړی؟.... اوس دې سترګې راوباسي!.....
یاشار چې د مور آواز واورید، بلې ته راغی او وې ویل: مورې، مه ډاریږه! دا زما ملګري دي. که زه درته ګران یم، لاړه شه اولدوز راولیږه د بام سر ته. مورې، هیله کوم! مورې لاړه شه!... مونږ دواړه باید سفر وکړو....
مور یې زوی ته حیران حیران کتل او څه یې نه ویل. یاشار بیا زارې وکړه: مورې، لاړه شه!.... هیله کوم... کارغان زما ملګري دي... ورڅخه مه ډاریږه!
یاشار نه پوهیده څه وکړي. لږ پاتی وو چې په ژړا شي. انا مخې ته راغله او وې ویل: ته لاړ شه په جال کې کینه، زه د څو کارغانو سره اولدوز پسې ځم، وګورم چیرته ده.
د کارغانو نارو ډیر کسان د انګړ منځ ته رایستلي وو. هر چا یو شی پر سرباندې ایښی و او په ویره ویره یې آسمان ته کتل. ځینې خلك له ډاره په کوټو کې پاتی شوي وو.
بوډۍ ګانو نارې وهلی: بلا نازل شوی! لاړ شی دعا وکړی. لمونځ وکړی، سوالونه او نذرونه وکړی!
ناڅاپه پلار ډانګی په لاس انګړ ته راغی. میره هم ورپسې راووتله. دواړو دیګې پر سر نیولي وو. انا وویل: کارغانو! د دې سرې او ښځې لاس او پښې وتړی، پرینږدې وخوځیږي.
کارغان ورباندې راټول شول، دیګونو شور کاوه میره او پلار یې ډارول. انا د څو کارغانو سره ورننوتله. د اولدوز آواز د پخلنځي نه راتلو. د پخلنځي ور کلپ و. اولدوز په چاړه وهلو سره غوښتل چې ور سورى کړي. یو وړوکی سورې یې هم کړی و. په دې وخت کې د یاشار مور راورسیده. کارغانو ورته لار پریښوده. مور په ډېره کلپ وواهه او قفل مات شو. اولدوز راووتله. مور هغه په غیږ کې ونیوله او ښکل یې کړه. اولدوز وویل: مورې، زمونږ اندیښنه مه کوه، ژر راستنیږو. میرې ته هم مه وایه چې زه تا راوویستلم. ځوروي دې.
د یاشار مور ژړل. اولدوز منډه کړه، د چرګانو د کوډګی نه یې یوه کځوړه راوویستله او د بام سر ته وختله. کارغان ورنه چاپیر وو. کله چې د یاشار خوا ته ورسیده، ځان یې ورباندې وغورځاوه، یاشار ورته غیږ خلاصه کړه او په سینې پورې یې ټینګه کړه او له خوشالی یې وژړل.
انا د یاشار د مور نه مننه وکړه، بام ته وختله او په لوړ آواز یې وویل: کارغانو، حرکت وکړی!
ناڅاپه کارغان پر حرکت راغلل او په مښوکو او پنجو یې جال ونیو او پورته یې کړ. یاشار د جال پر څنډو پورې مزی تړلی وو. کارغانو هغه سره نیولي وو. یاشار د پاسه غږ کړ: مورې، مونږ لاړو. پلار ته مې سلام ورساوه، ژر بیرته راځو، مه خپه کیږه!
کارغانو میره او پلار پر خپل حال پریښودل او روان شول، هغه دواړه په انګړ کې ولاړ وو او چیغې وهلې. لرګې او ډبرې یې ویشتلې، جامې یې خیرې خیرې شوی وی او څو ځایه زخمي شوی هم وو.
بالاخره د ښار نه لرې وتل.
په زرهاوو کارغانو د ماشومانو شاوخوا نه راټول شول. یوازې سر د پاسه یې خالی و. اولدوز وریځو ته کتل او د ځان سره یې وویل: څومره ښکلی!
کارغانو شور کاوه او تلل.
تلل د کارغانو ښار ته.
تلل هغه ځای ته چې د "پلار" د کور نه ښه و.
تلل هغه ځای ته چې "میره" هلته نه وه.

د شهیدو او ناکامو ملګرو په یاد، چوشکونه لرې وغورځوی!

انا، پیغله کارغه او ښاغلی کارغه راغلل او د ماشومانو سره کیناستل چې څو خبرې ورسره وکړي او بیا لاړ شي د نورو په شان کار وکړي.

اولدوز خپله کڅوړه خلاصه کړه او یو کمیس یې راوویست او یاشار ته یې وویل: دا د پلار دی، ستا دپاره مې راوړ. بیا به یې اغوندې.
یاشار مننه وکړه.
په کڅوړه کې یوه اندازه ډوډۍ او پنیر هم و. اولدوز د کارغه څو بڼکی له جیبه راوویستلې او انا ته یې ورکړی او وې ویل: انا، د "ښاغلي کارغه" بڼکی دي. د یادګار په توګه مې ساتلې وې چې تا ته یې درکړم. زه او یاشار به "ښاغلی کارغه" او مور یې هیڅکله هیر نکړو. هغوی زمونږ په خاطر ووژل شول.
انا بڼکی واخیستلې، هوا ته پورته شوه او په داسې حال کې چې د ماشومانو او کارغانو پر سر الوتله، په لوړ آواز یې وویل: ستاسو په اجازه غواړم دوه ټکي خبرې وکړم.
کارغان غلي شول. انا یو چوشك د وزر له لاندې نه راوویست او وې ویل: ګرانو دوستانو! ښو کارغانو! همدا اوس اولدوز ما ته د "ښاغلي کارغه" څو بڼکې راکړی. مونږ هغه ساتو. د دې دپاره چې د یوې مهربانی او فداکارې مور او زوي نښه ده. دا بڼکی به مونږ ته وښیئی چې مونږ هم زړه ور او ښه کارغان اوسو.
اولدوز او یاشار هورا وویل.
کارغانو په زوره زوره قاغ قاغ کړی.
انا خپلې خبرې ته ادامه ورکړه: خو دا "چوشك" لرې غورځوم. د دې پاره چې میرې د اولدوز دپاره رانیولی و چې تل هغه وزبیښي او مجال ونلري چې خبرې وکړي او د چا سره د زړه خواله وکړي.
اولدوز خپل چوشك وپیژاند. هاغه چې "ښاغلي کارغه" ته یې ورکړی و.
انا چوشك کښته راغوځار کړ، کارغانو شور جوړ کړ. انا وویل: میرې "ښاغلی کارغه" ووژلو. "ښاغلی کارغه " یې نامرداه کړ. خو یاشار او اولدوز هغوی هیر نکړل. نو ژوندی دې وي هغه ماشومان چې هیڅکله خپل نامراده او شهید ملګري نه هیروي!
کارغانو په زوره زوره قاغ قاغ کړی. اولدوز او یاشار لاسونه وتړل او هورا یې وویل.

د هاغه غرونو پر سر، د کارغانو ښار، غرمیشته کارغان

له لرې نه لوړ غرونه ښکاره شول. انا راکښته شوه او وې ویل: د هاغه غرونو پر سر، د کارغانو ښار دی. تعجب ونه کړی چې مونږ ولې راغلي یو او د غره پر سر مو کورونه جوړ کړي دي. کارغان ډول ډول دي.

پای
منی، د ۱۳۴۴ کال

د ملګرو لیك

دا هم د هغو ماشومانو د مینې ډك لیك دی چې د "اولدوز او کارغانو" کیسه یې د چاپ نه وړاندې اوریدلې ده. او وې نه غوښتل چې غلي پاتې شي. لیك د دغو ماشومانو د ښوونکي په لاس ماته رارسیدلی دی.
د اولدوز ملګرو ته سلام وایو. هر څوك چې مونږ ته د اولدوز خبر راوړي زیری ورکوو. مونږ، کارغانو، یاشار او اولدوز ته اندیښنه لرو. زمونږ سره صابون ډیر دی. غواړو هغه اولدوز ته ورکړو. مونږ د پسرلي په انتظار یو. نور به کارغان نه ځوروو. مونږ غواړو میندې د کارغه د مور په شان وې. د کارغه مور، مور ده. پر مونږ ګرانه ده. د کارغه مور پر میره ګرانه ده. مونږ غواړو زمونږ میندې زمونږ پر پلرونو ګرانې وې.
مونږ فکر کوو "ښاغلی کارغه"، اولدوز او یاشار تللي دي چې دعوا وکړي. دعوا وکړي د پلرونو او میرو سره. مونږ به یاشار ته غشې او لیندۍ جوړی کړو. د کارغانو ځالې نه ورانوو، څو ښاغلی کارغه وربانډې کیني. کله چې پلار راشي، میره راشي، اولداوز راخبر کړي. مونږ به اولدوز ته بوټان او جامې ورکړو. کبان به غلا کړو. غني به راغونډې کړو. ښاغلی کارغه به زیری راوړي. په جګړه کې به بریالی شي.
یاشار به د اولدوز لاس ونیسي، رابه شي. اولدوز به ښه مور شي او یاشار به ښه پلار شي. مونږ به د دوی په واده کې نڅا وکړو. مونږ په اندیښنه کې یو. ټولو ته په اندیښنه کې یو. غواړو د دوې مرستې ته ورشو. غواړو دوی ژر د کارغانو له ښار نه راستانه شي.

د اولدوز، یاشار او د کارغانو ملګري
(د آذرشهر، د امیر کبیر د دولتي ښوونځي د شپږم ټولګي د ۲۸ زده کوونکو نوم او لاسلیك – ۴۴\۱۱\۱۴)